

Tööliste Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 5

Mai 1930

III aastakäik

Tellimise hind postiga:
 Hastas 60 senti
 6 kuu peale 30 „
 3 „ „ 15 „
 Tellimisi võtavad vastu kõik
 postkontorid ja ametiühingud.

Ilmub 1 kord kuus.
 Aadress: Tallinn, W. Pärnu mnt. 31.
 Üksiknumber 5 senti.

Kuulutuste hinnad:
 1 lehekülj 35 kr.
 $\frac{1}{2}$ „ 18 „
 $\frac{1}{4}$ „ 9 „
 Teksti ees ja tekstis —
 50% kallim.

SISUKORD:

1. E. Joonas: 1890 — 1. mai — 1930.
2. Kõigi maade töölistele 1. maiks.
3. Kõigile Eestimaa töölistele.
4. E. J.: Järjekorraline õppetund.
5. E. T. Keskliidu nõukogu poolt vastuvõetud resolutsioonid.
6. H. Martinson: Arwid Thorberg.
7. 25 aastat tööliiklasi teenistuses.
8. B. Mäelo: Tartu Linnateenijate ühing 10-aastane.
9. Raudteelaste protestikoosolek Mõisakülas.
10. B. Eilman: Tallinna Metallitööliste Ametiühing 5-aastane.
11. Rahvusvahelise töötoimkonna 10-aastase tegevuse hinnang.
12. Toiduained merde!
13. Teateid ametiühingutest.

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU VÄLJANNE

1 9 3 0

- „Estoking” jalanõud valmistatakse uusimate mudelite järgi.
- „Estoking” jalanõud valmistatakse parimaist materjaalest.
- „Estoking” jalanõud on seepärast nägusad ja vastupidavad.
- „Estoking” jalanõud on seejuures võrdlemata odavad.
- „Estoking” jalanõud on igal pool tuntud ja nõuetavad.

Eriti hästi ja odavasti ostate jalanõusid

„Estoking” — saapavabriku
praakjalanõude kauplusest,

vabriku majas, S. Tartu mnt. nr. 61-c,
Laulupeo uuli nurgal (trammi peatus).

Spetsiaalne forid Rõigi made töölised, ühinege!

Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälkandja

Nr. 5

Mai 1930

III aastakäik

PE 15

8-tunnilise tööpäeva võidukäik.

1890 — 1. mai — 1930.

Nelikümmend aastat proletaarlise võitlusvüha algusest.

Kui rahvusvaheline tööliskongress Pariisis 1889. aastal algatas 8-tunnilise tööpäeva nõudmise ja ühtlasi otsustas järgmisel aastal 1. mail selle nõudmise toetamiseks korraldada üleilmset demonstratsiooni — proletaarlist püha, siis ei aimanud veel keegi milline määratu suur mõju on sel nõudmisel töötajate maade töölaliste suhtes. Tööliskonna organisatsioonid olid alles nõrgad ja dieti oma arenemisastmel. Endise Vene keiserriigi rahvastel, ka meil eestlastel puudusid alles kõige algelised kodanikuwabadsused, kõnelemata koalitseerimise või ühinemise vabadusest. Meil ei olnudki tolajal tööliskonnast. Aga just allasurutud ja majanduslikult rõhutatud tööliskonna keskel leidis mai-hüüe õige pea viljakandva pinna. Pariisi kongressil kogi maailma paistatud mõte süttas aastate jooksul enam kui miski muu töölisklassi südames vaimustuse leegi. See vaimustus, mis tähtis töötajate väärtuste loojate südamed oli ehtis, õiline. Luimad ja unised arutati üles ning nad kutsuti võitlusse väljakurnamise ning allardhümise vastu. Saruldase järjekindluse ning energiaga on tööliskond pidanud kinni maipüha hüüdnadest-nõudmistest ja võidelnud nende teostamise eest kuni tänapäevani. Ta jätkab ka edaspidi võitlust nende eest.

Kivine ja kalg, kühjas ja okkiline on olnud see tee. Igat sammu edasi on tulnud võitlusse võitla. Lugevaimu on selles võitluses langenud ohvrite arv. Aga ometi on jõutud edasi, kuigi tööliskonna vastas seisid ta vaenlane, kes viimise võimaluseni relvastatud. Sellest saame dieti aru alles siis, kui täna peatume ja vaatame tagasi, mis on juundinud möödunud neljakümne aasta jooksul.

Kas ei maksnud siis tööjuures — olgu see linnas või maal, vabrikus või mõisas, — täies ulatuses ettevõtja-peremehe tahje. Ta kästas töölisi nagu töölooma, kel polnud leida kaitset ei kutsugilt ega kellegilt; töölisi ei peetud üegi inimeseks veel, ta oli vaid alamseisus, vilets ja armetu, kes ei tohtinud sõnagi lausuda enese kaitseks, tehtagu talle misjulgust üleskohut tahjes. Ei olnud tööstusel üldse mingit piiri — ei ärilisel ega põhapäeval, ei naistel ega meestel, ei noor-

tel ega vanadel. Tuli rühmata nii palju, kui iganäd faksis; töö lõppes tihti siis, kui tööline varises väsimusest kokku. Selle töö eest makseti palga, millest jatkus vaid töötaja enese vaevamiseks toitmiseks, perekond pidi ise enese eest hoolitsema ja teenima.

Kes võrdleb praeguseid olusid tolleaegsetega, see peab tunnistama edu. Kuigi ka praegu ei rahulda palgaolud tööliskonda ning teenistus ei võimalda neil inimväärikuselt äraelada, on ometi praegusaaja elutingimuste ja tollefordijete vahel suur vahe. Ja kuigi pole makset veel töötajate töölaliste kohta 8-tunniline tööpäev, on siiski raske leida töötajad, kes lapsed ja naised töötaksid veel 17—19 tundi päevas.

Pariisi kongressi seadis julgelt üles 8-tunnilise tööpäeva nõudmise. Nüüdseks on töölisklassi sama julgelt võidelnud ta eest ja ka samamõõduvalt edasi jõudnud. On saanud üldtunnustatud põhimõtteks: mida vähem tööpäev, seda paremad on tööliskonna hotsialised elutingimused.

Weel enam torfab aga vahe endise ja praegusaaja vahel filma siis, kui võrdleme hotsiaalsete ühenduste vastu. Kes võis neljakümne aasta eest unistada haiguskindlustusest, õnnejuhustumiste vastu finitusest, invaliiduse finitusest, ettevõtete terwishoolduste olude seadusandijest korraldamisest, kaasarääkimise õigusest ettevõtete juhtimisel, töölaliste vallandamisest, valmistusabinõude ümberkorraldamisest, milline õigus makstab juba paljudes maades. Kes võis neljakümne aasta eest kõike seda ennustada teadnud, või isegi ettenäinud?

Tollkorral ei teatud veel sedagi aimata, millise hingla arengu elab üle kapitalistlik valmistusviis, millised vormid ta võtab. Tänapäeval võime mõista seda palju paremini. Meie teame, et täna-homme, n. ü. üleöö ei jaks meie teostada oma suurt lõppsihti, vaid et selle peame saavutama piisivas järjekindlas võitluses, — võitluses, kus tööliskond peab kehtivalt aktiivselt tegev olema.

Kuid suur oja tööliskonnast seisab alles meist, ametiühingute eemal. Katsume teda ülesäratada ja tõmmata kaasa organiseeritud tööliskonna võitlusridadesse. Kui täna on veel töölisklassi vaenlane suur ja vägev,

fiis ainult jellepärast, et suur osa töölisklassist läheb male radadel. Meid õigele teele juhtida — see olgu meie mai-püha üheks tähtsamaks hülideks. Töölisklass peab võit-

ma, sest tal on teostada suur ajalooline ülesanne — asendada ülekõhtune kapitalistlik Lord uue, õiglase ühiskondliku forraga.

E. Soomas.

Rõigi maade töölistele 1. mail.

Wõitlusele üleilmliku rahu ja 8-tunnilise tööpäewa eest.

Juba mõne päewa pärast jõuab kätte meile

1. mai — rahvusvaheline tööpüha.

Rõgu maailmas valmistuvad kõigi rahvaste töölised jelleks oma ühiseks pühaks. Ühinenukt tahavad nad teatada kõgu maailmale eneste kindlast tahtest —

wabaneda kapitalistlikust äkkest ja sõjakolleduste häwitustööst.

Olles üksmeelsed sihis ja võitluses, tahavad nad järjest tihedamalt koondada oma ridu jelleks wabastuswõitluseks.

Töölisklassi neljakümne-aastase võitluse festes

rahu ja 8-tunnilise tööpäewa eest

ei ole kumbki neist eesmärkidest kaotanud laialistes ühiskondlikkudes sihtides oma juumboolset ja revolutsioonilist tähendust.

Soolimata rahwasteliidust ja Pariisi kokkuleppest, hoolimata Locarnost ja wäewähendamise konverentsidest ei näi rahvuswahelise rahu asjus tehtawat jarnaseid edusamme, miliseid ootawad ja tahaksid näha tõstised rahusõbrad.

Tühiste protokollide kandu kaastatud sõjahädaoht ähwardab endiselt inimlikku ühiskonda seni, kuni rahvuswaheline proletariaat pole näidanud, et ta võib häwitada kõik sõjalised ettevalmistused ja kapitalistliku ilmaforra majanduslikud ning rahvuslikud wastolud.

Sellise üleilmliku rahu eest astuvad wälja töölised esimesel mail. Enam kui kunagi on praegu karmis, et rahuarmastawad tööliskulgad ilmutsid juurearmuulisekt kawatwale awaldama waenu sõjale. Töölisklassi tähelepanu ei tohi tumestada Lordutwad wiljatud wäewähendamise konverentsid.

Briti töölismalitusse hea usk ja kindumäär kawatfused pole kahjuks muutnud ära hoida, et merijõudude wäewähendamiseks kokkufututud

konverents algusest peale ei oleks muutunud riikide wõidujooksteks meriwäe juurendamise alal.

Kui kõigi maade juured tööliskulgad nii maal kui linnas ühinewad 1. mail, juudawad nad jõuiküllaselt nõuda, et tehtaks lõpp kõigile awaldustele, milistele ei järgne tegusid.

Sgal pool peab kostma hüüie:

Si maal enam sõda! Lõpp sõjawalmistustele!

Snimhingedes peab aga kaswama tugewaks tung rahu poole ja moraalne õhwrimeeljus.

Wähentõsine ei ole aga ka filmapill töölisklassi majandusliku wabanemise

kahjekümnelise tööpäewa juhtes.

Tänawune 1930-es aasta kujuneb tiseda wõitluse aegjürguks jelle juure reformi eest, sest 8-tunniline tööpäew ei ole ikka veel kindlustatud kõigile töölistele. Kapitalismi tagurlikud jõud pole veel pannud sõjariista kääst. Rahvuswaheline ettemõtjate siht ei ole loobunud majanduslikust diktaatuurist ja tööliste wäljafurnamisest. Arenewate majanduskriiside tõttu loodawad ettemõtjad uresti jaluks seada oma endise wõitmu.

Soolimata jellest, et ka tänawu mõjuwad töölisklassi grupid wälja astuvad, et omalt poolt juudida maksma panema seadusi tööaja lühendamiseks, peab töölisklass mitmekordseks tõstma oma tahtejõu ja wastupidamise oma wõitude kaitseks ning ettemõtjate pealetungi tagasilöömiseks.

Rõgu maailma töölisklass awaldab tihedates ridades ja innuikalt oma taht rahu ja enesewabastamise kindlustamiseks.

Wõitluses rahuideaali, wabaduse ja sotsiaalse õigluse eest

annawad klassiteadlikud organiseeritult wõitlewad töölised terwendama hoiatuse tagurlistele jõududele ja wäär-rahvuslusele.

Rahvuswaheline Ametiühingute Liit.

Kõigile Eestimaa töölistele.

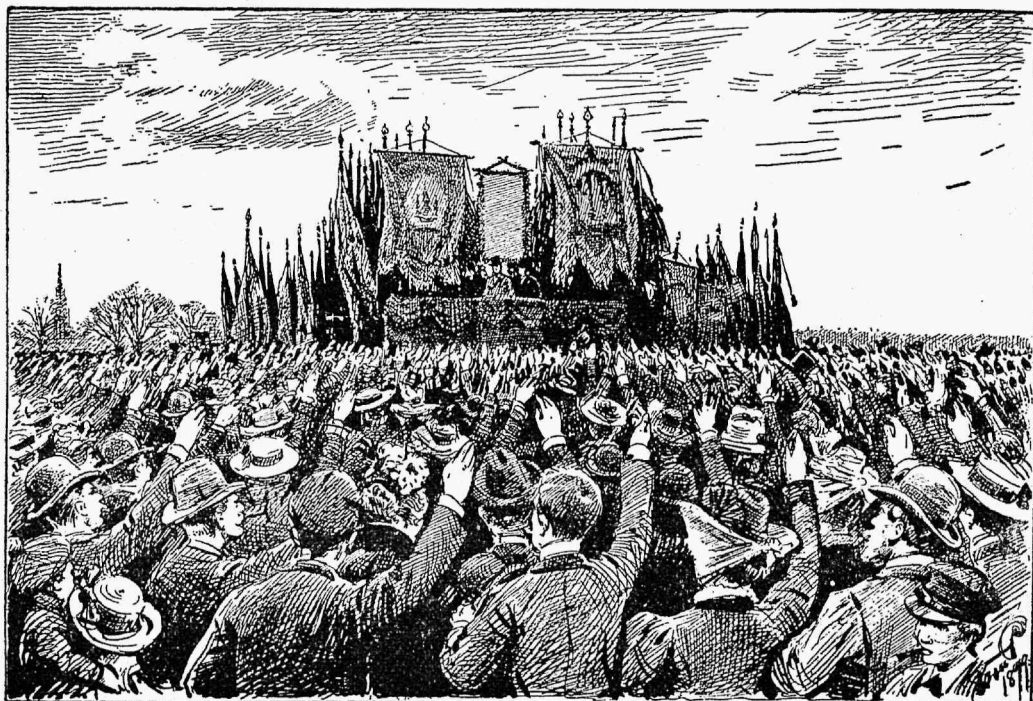
Rogu tööliklass 1. mai pühitsemisele!

Koondugem tihedates ridades töölipühale!

Wennad ja õed proletaarlased!

Esimest maid pühitseb rahvusvaheline proletariaat juba üle neljakümne aasta kui tööliste üleilmlikku võitluspüha, mil kõigil mail, hoolimata kodanluse jurvest, tööliskuljad kogunevad oma punaste võitluslippude all rongikäitudeks ja koosolekuteks, et avaldada oma ühistunnet ja tõsta

kestes püsinud päevakorral ja pole praegugi veel teostatud. Neid korratakse iga esimese mai meelevalduste puhul seni, kuni need pole viidud ellu ja tarvilikult kindlustatud seadustega. See ei tähenda aga, et neiski küsimustes poleks edasi saadud. Üleilmlik rahu, 8-tunniline tööpäev, inimvääriline

Täielik üksmeel proletaarlisel võitluspühal.

esile mai püha loojungitena oma tähtsamaid nõudmisi, milliste elluviimise eest võitleb rogu proletariaat.

Ei ole olnud kerge see tööliklassi võitlustee: võitude hulgas on tulnud vastu võtta ka kaotusi ja kanda suuri ohvreid, kuid üldiselt on selle neljakümne aasta kestes rahvusvaheline proletariaat jiski

täielik maad edasi jõudnud,

võites kätte ja kindlustades hulga positsioone, mis omal ajal näisid olevat kaugeks eesmärgiks.

Mitmed tähtsamad ja suureulatuslikumad põhinõudmised on küll rogu selle aja

ülespidamine, ajakohane töökaitse ja sotsiaalkindlustus ja paljud teised sarnased küsimused on tööliklassi järjekindlal pealesurumisel kõigjal saanud päemaküsimusteks, paljudes maades aga ühes või teises ulatuses juba teostatudki.

Role kahtlust, et tööliklass ka ligemas tulevikuski oma viisa võitluse tulemustena võib ära märkida uusi saavutusi. See julgustab ja peab meid kihutama üha tihedamalt koonduma omi ridu ja võitlema lahkamatult edasi, minnes võidult võidule ja seades üles järjeft uusi nõudmisi.

Seesti tööliklass on pidanud käima läbi

mitmesugustest viinistutustest ja wopustustest. Sa praegu on olukord äärmiselt raske. Wõimatu wiletjad töö- ja palgatingimused, äärmiselt teraw tööpuudus, järjest suurenem elukallidus, need on jurunud

Geesti tööliste halbemasse seisukorda,

kui waevalt kufagil mujal. Aga kuigi meil neis oludes pole korda läinud jaawutada tulemusi, mis paljudel teistel maadel juba ammu kätte wõidetud, siis peab meil ometi olema tiwustajaks teiste maade eeskjuu ja teadmine, et töölistklass saab kätte ainult niipalju, kui palju ta suudab enesele kätte wõita oma organiseeritud jõuga.

Críti tähtis on meil jeda filmas pidada just nüüd, kus kodanlus on asunud weelgi kikkendama meie tööliste praegustki äärmiselt wiletjat seisukorda, kus kitta kapitalistlikkude ettevõtjate kildkonna hirmides on asutud kunstlikult tõstma elukallidust, on asutud halvendama seniweidki niikuinii wiletiaid töö- ja palgaolusid, piirama praegustki puudulikkru töökaitset ja jotsiaalfindlustust. Ei oska ega ihalda ju meie tõusik-ettevõtjad muud, kui rikastuda odawa tööjõu piirita

wähjakurnamije teel, tööliste higi ja waewa kulul.

Sarnases oluforras ei ole Geesti töölistklassil teist teed, kui wastu jeada kodanlistkapitalistlikkude kikkaste ringfondade jaagihimule ja kurnamispiüüetele oma organiseeritud wäerind ja asuda käskäes rahwuswahelise proletariaadiga wijale wõitlusele oma elujärje parandamise eest.

Igasugused lahkhelid tööliste eneste keskel, milliseid mõnelt poolt piüütakse õhutada kas teadlikult wõi teadmatuses, on kasuks ainult töölistklassi wastastele ja nõrgestawad proletariaadi wõitluswõimet.

Klassiteadlik proletariaat peab seepärast tänawusel esimisel mail wõimsalt näitama oma klassilist ühtekuuluwust, solidaritseti ja tahet wõidelda oma elujärje parandamise eest.

Rõgu klassiteadlik proletariaat 1. mail tööliste punaste lippude alla ühijeks töölistpüha wäärilijeks meeleswõiduseks!

Kujunegu tänawune 1. mai jõuküllaseks tööliste meeleswõiduseks ja olgu tõukeks hoogsale organiseerimistöole.

Järjekorraline õppetund.

Tallinnas Wafjali puiestee ametiühingute teefnõufogu fuletud.

Pühapäewal, 27. aprillil töid lehed teate, et kohtu- ja fiseeministri otfufega on Tallinnas fuletud Wafjali puiesteel asuw ametiühingute teefnõufogu ja selle warandused pandud aresti alla. Kohtu- ja fiseeminister motiweerib oma otfust sellega, et jurdlemate wõimude kätte olewat fattunud dokumendid, mis tõendawad tihedat fidet selle teefnõufogu ja pörandaaluse kommunistliku partei organisatsiooni wahel, kusjuures teefnõufogu olewat tegutsenud kom. partei juhthõõride järele.

Meil ei ole midugi teada, millised need dokumendid on, mis põhjustasid kohtuminiifrit astuma jeda kammu. Kuud üks on kindel: Wafjali puiestee rahwas on teinud wäga kergeks kohtu- ja fiseeministritele fulgemisotfufe tegemise juba sellega, et nad wõimaldasid oma ridades kikkuda ja tegutseda igafugu kahhlapel ollufel nagu Wafkallu j. t.

Meele tuleb Geestimaa Töölistühingute Reffliidu asutamise konverents, kus wabaametiühingulise liikumise pooldajad täie selgufega hoiatasid ametiühinguid fattumast

kommunistlikru orientatsioonijoonel. Juba siis oli ettenäha, et kui meie ametiühinguline liikumine hakkab läima sama rada, mida mõõda ta oli läinud enne 1. detsembrit, siis tabab teda peagi fulgemine ja uus häwitus. Wõi kas pole meie „Tööliste Gääle“ weergudelgi korduwalt wõtnud sõna ja näidanud, milline hädaoht waritseb kommunistide sõidurwees ujumwat ametiühingulist liikumist. Iseenesest ei tarwitse need ametiühingud haata korda midagi jeaduswastast, suurem osa nende ühingute liikmetest ei tarwitse ijeigi tunda kaasa kommunistide taktikale, aga niipea, kui ametiühingute fide kommunistidega on tehtud kindlaks, siis peawad nad kandma wastutust ka partei igafugu meeletuse eest.

Sedafama näemegi just praegu. Meie ei kahhla selle juures, et Wafkallu puiesteel asuw teefnõufogu pole tõepoolest saatinud korda mingit kuritegu. Ta iseenesest oli ju üks äärmiselt jõwetu ja mannetu asutis, liiatigi täis fiseinisi wastolusid, isiklikke intriige ja wastastikust materdamist, mis ei annud wõi-

malust tal ei avaldada mõju töölisklassile, ei juhtida neidki väheseid ta ümber koondunud nõrku ametiühinguid ega ka võtta ette mõnd juuremaulatuslikku aktsiooni. Ta „färemeelhus“ ja „revolutsioonilikkus“ oli juhitud peaaegjalikult Gestimaa Töölisühingute Resfliidu vastu, ta püüdis sieti teha taksitust juurte hullkade kogumisele Resfliidu ametiühingutesse. Tema harrastas peaaegjalikult sihtida töölisklassi enese keskel. Minult wahepewahel ilmus mõni ta üldist laadi kandem soimur-sendleht. Ja see oli ka kõik. — King ta jäeti esialgu ametivõimude pooltki rahule.

Ent tarwitjes ainult kukkuda siisse kommunistlikul põrandaalusel organisatsioonil, — kust saadud andmeid ka nõukogu vastu, ning tarwitjes peale selle ksilada terroriistlikul revolutsioonipaugul, mis sihitud kindral Undi vastu ja kohe olid ka Resfliidunõukogu päewad loetud. Siheminister otjustas wormiistlikult: kui siide kommunistidega leitud, pole Resfliidunõukogul pääsu.

Tõuseb küsimus, mis on sellest nüüd eesti töölisklassil kasu olnud, et see Resfliidunõukogu juure lärmiga asutati ja Tallinna ametiühinguline Resfliidunõukogu löhki kisti? Kas on seetõttu tööliskond kiiremini arenenud, wõi on ta suurtnud mõita kätte mõningaid paremusi, mida muudu mitte poleks saadud?

Wastus on selge: peale kahju eesti töö-

lis-konnale pole sellest Resfliidunõukogust midagi olnud.

Kujutatagu aga ette, et G. L. Resfliidu ajutamiskommerentzil oleksid wabaametiühinglased jäänud vähemusse ja ülekaalu saanud need, kes koondusid nüüd sulatud Resfliidunõukogu ümber — mis oleks praegu jäänud siis weel järele meie ametiühingulistest liikumistest? — Oleks kordunud sama, mis 1924—25. aastal: aastate keskes tehtud töö ja kogutud waranduse-naturakesed oleksid jälle lõpulistult laastatud olnud ja wahest mõneks aastaks uuesti organiseerimistöö seisma pandud. Kui raske on aga pärast seelugust katastroofi, mil inimesed tehtud umbuslikkuse, hatata uuesti looma organisatsioone, teawad kõik kes juba korra seeluguse aja läbi elanud.

Käesolew juhtumine, kus pärast terroriistliku akts teatama laadilised ametiühingulised organisatsioonid sulatud, on uueks õppetunniks eesti tööliskonnale, mis manitseb teda olema walwel ja weel kindlamini ajuma wabaametiühingulisele pinnale. Ametiühingud, kui nad tahawad saada elujõulisteks, peawad juba algusest peale jumbutama oma ridades wandeseltslikku waimu, mille kurbu tagajärgi oleme näinud enam kui üks-kord. Poliitilised parteid kaswatagu wõi tiiritammi habemenoa teral, aga ametiühingud ei tohi lasta teha end selle eest wastutatawaks. Seda järeldagem praegusest õppetunnist.

G. J.

G. L. Resfliidu nõukogu poolt wastuwõetud resolutsioonid.

1. mai pühitsemise kohta.

Rahwuswahelise tööliste püha, 1. mai pühitsemise juures on meil korduwalt ette-tulnud lahkarwamisi töölisorganisatsioonide wahel, mille tõttu mõõdunud aastal korraldati Tallinnas isegi kaks tööliste rongikäiku, ning mille juures mõned G. L. Resfliidu kuuluvad ühingud wõtsid osa rongikäigust, mis korraldati G. L. Resfliidule waenuliseft juhtuma Waffali puuisteel asuma Resfliidunõukogu poolt, waatamata G. L. Resfliidu juhatuse korduwatele hoiatustele. Ametiühingulise liikumise hutwide seeluhalt on niisugune teguwis täiesti lubamata, mille tõttu tuleks kõige karmimad abinõud tarmitusele wõtta, et ei korduks eelmisel aastal ilmjuksitunud wäärnähtused.

„Silmaspidades eeltoodud asjaoluft, kohustab nõukogu G. L. Resfliidu kuuluwaid ametiühinguid osa wõtma ainult Gestimaa Töölisühingute Resfliidu wõi temaga solidaarsete kohalikkude organisatsioonide poolt, ehk tema nõusolekul korraldatawatelt rongikäikutelt.

Kõik ametiühingud, kes osa wõtawad mõne teise organisatsiooni poolt korraldatud rongikäigust, niisugune korraldatakse G. L. Resfliidu rongikäiguga samal ajal, ehk ilma G. L. Resfliidu nõusolekuta, loetakse wäljalangenuks Gestimaa Töölisühingute Resfliidu liikmete hulgast, kui ametiühinguliste organisatsioonide ühtluse waenulised.“

Arvid Thorberg.

Rootsi ametiühingute keskliidu esimees, kelle surmast ilmus ajakirjanduses lihitene teade, oli rootsi ametiühingulises liikumises mees, keda sealgi, kus arenenud töödudusid palju, naljakalt asetada ei saa. Kehwast tööliste perekonnast võrsunud, tõusis ta raugemata õppimishimu ja kindla tahtejõu abil üles Rootsi töölisklassi juhtivate meeste hulka. Oli sõna tõsisel mõttes „self made man.“

Ta ei leppinud mitte ainult sellega, et omandas teadmisi, mis tarvilikud nende fookustuste põhjalikuks tundmaõppimiseks, mida temale täita usaldati, vaid ta nõutas omale ka laialdase iildhariduse. Et ta neid raskesti tundis, mida o m a l j õ u l hariduse omandamine tähendas, püüdis ta noorentidel kaasmõtlejail igati moodi kergendada edasiharimist ja teid otjida, kuidas teised, kellel mitte temasarnast tahtejõudu ei olnud, jeda omandada saaksid.

„Mida laialdajem ja kindlam on töölisklassi haridusline taotlus, jeda võimsamalt oskab ta mõidelda oma klassihuvide eest,“ — see oli tema juhtõna, mille eest ta elas, mõitles ja — suri! Suri — kõigile ootamata, kõige paremas meheas, just siis kui ta oma ettepanekut „Tööstuskooli stipendiumi määramist“ riigi poolt, oli kaitsnud, nii et see vastu võeti.

Rootsi ametiühingute keskliidu hääleandja „Sackföreningsrörelsen“ kirjutab selle kohta:

Riigipäeva esimehe kaja istangule 9. aprillil kell 11 hommikul ilmus Thorberg, pealt näha tugev ja terve ja asus oma harilikku pinki.

Esimene asi päevakorras oli Thorbergi enese ettepanek — „tööstuskoolidele stipendiumi määramine“. Peale selle, kui ta selle kaitses sõna võtnud ja see määrus vastu võeti, läks ta tagasi oma kohale, kus teda Sigfrid Hansson (selle tehe toimetaja) üles otsis, et tema käest ühe waele kalamehe perekonna heaks väikest toetust paluda. Korjanduslehele oma nime ja summat märkides, ütles ta: „Ja tead ju, et ma kunagi ei saa „ei“ ütelda!“ Saanud seltsimehtega veel mõni sõna oma kõne stenogrammi paranduse üle rääkinud, läks ta kõrvalolema riigisekretäri istekohta juure, kuhu ta meelemärkusega maha kukkus. Kõrvalolewasse ruumi kantud, seletanud kõhe kohale rutanud arst, et Thorbergi on tabanud verejooks pea-

ajju, mis põhjusel ta ka filmapildselt suri.“

Suur töomeses langes otje oma tegevuse keskkel nagu jõdur sõjaväljal!

Kaske on see kahju, mis Thorbergi väljalangemine rootsi ametiühingulisele liikumisele sünnitas. Kaskeks hoobiks on see ka rahvuswahelisele töölisklassile, mille üks juhtivamatest jõududest oli Thorberg, kes igatemoodi selleks kaasaajutas, et wäikeriikide mahajäänud ametiühingulist liikumist elustada.

Tsegi meie — eesti ametiühinguline liikumine — nii wäikene, kui see ka on, peab tänutundega ja julgawa turbusega Thorbergi mälestama.

Dieta oli see Rootsi algatus, kui 1926. aastal Skandinaavia—Baltimaade ametiühingute konverentsi Stockholmis kokku kututi, kus muu seas meie Töölisühingute Keskliitu, — mis sel ajal veel wäljalangemata — mitmet moodi toetada lubati. Need sellekordsed lubadused pole mitte paljateks sõnadeks jäänud, waid Thorebrg on ka selle eest hoolt kannud, et meie lapjeringades Keskliit juba teist aastat juurema toetuse osaliseks rootsi seltsimeeste poolt on saanud. Dieta ainult selle toetuse läbi on meil võimalik oma häälekandjat „Töölise Häält“ wälja anda.

Thorberg sündis 13. aprillil 1877. aastal Södermanlandi kreisis, Rårubo kihelkonnas, kus tema isa Gripsholmi lossi koojamees oli.

Neljateistkümnene aastajena asus ta tiskleri juurde õppipoisiks ja seal wäljaõppinud, õiitis ta kahekümneneaastajena pealinna Stockholmis tööd osfima. Seal astus ta ehitustisklerite ametiühingusse ja juba järgmisel aastal waliti ta selle sama ühingu sekretäriks. 1904. aastal aga waliti ta Puutöölise Liidu „usaldusmehes“. Kui Ametiühingute Keskliit 1908 aastal täiepalgalist sekretäri wajas, langes walik kõhe Thorbergi peale. See walik oli õnnelik, sest Thorberg oli Puutöölise Liidus hea praktika organiseerimise alal omandanud.

Suure hoolega korraldas ta ametiühingulist arhiivi, käis kihelusreisidel ja oli üks parematest wahemeekest konfliktide korral töölise ja tööandjate wahel. Tema ettepanekul ja tema kowa järele võeti Rootsi ametiühingutes ümberkorraldamine ette kirtsaste kihelühingutest juureteks tööstustööliseks ühinguteks. Keskliidu esimehes waliti ta 1920. aastal Nasta hiljem waliti ta ka

Riigipäeva esimese koja liikmeks, kus ta erialaks sotsiaalpoliitilised küsimused olid. Sotsiaaldemokraatlike partei esindajana oli ta ka väliskomisjonis.

Sellestjärele ajast peale on ta ka Stokholmi linnavolikogu liige, kus ta agaram korteriolude parandamise eest võitleja oli.

Paljude muude tähtsate oma maa töölisklassi liikumise ametite kõrval, oli ta ka 1920. aastast peale Genfis Rahvusvahelise Tööbirroo juhatuseliige, milles ta ühendas agaralt väikemaade töölise liikumist piirides elustada, nagu juba ennem öeldud.

Nüüd on see juur, mitmekülgsete võimetega mees omas kõige paremas meheas järsku Manalasse varisenud ja laialdase ametiühinglaste pere vaeseks-lapsiks jätnud. Ühendas walusalt tunneb seda Eesti maa Töölisklassi ühingu tegevust, kes peale kaastunde avalduse läti heltsimehe Wetzholni kaudu veel väikese pärijalase tema kalmukirikale mõis asetada. Puhta rahus, proletaarline võitleja!

Sinu mälestus ei kustu Eesti ametiühinglastes!

Sans Martinson.

25 aastat tööliklassi teenistuses.

Else Luigi austamine Tartus.

Revolutsioonide esimesel päeval pühitses Tartu ametiühinguline tegelane feltfiline R. Luik töölisklassi liikumise ajast 25-aastast mälestuspäeva.

Elise R. Luik astus teadliku tööinimesena juba 1905 aasta revolutsiooni aeg töölisklassi liikumise ridadele. Glades kaasa kõik tolleajast tormilised ühendamised, oli ta nõu ja jõuga abiks kõikjal, kus tarvitati tuget. Tema juures leidis inimesed pelgupaika, tema peale võisid nad panna häda- vajalikkude ülesannete teostamise.

Alga ka 1905 a. revolutsioonile järgnenud reaktsiooni aeg ei saanud lämmatada tööliklassi eriridades jammunud Luigi usku ja lootust parema tulewiku peale. Luigi avalikule tegevusele oli seekord tõmmatud peale kriips, hõõgus ometi tema hingest endine wabaduseihne tuluks. Ja kui 1917 aasta atmas uuesti laia tee töölisklassi liikumisele, leiame R. Luigi esimeste hulgas, kes Tartu töörahvast õhutasid ja walgutasid isetegevusele.

Nii on see kestnud kaheksakümne viis aastat, kuni tänini. Wapper feltfiline on küll aastate poolest jõudnud juba üheni üle seitsmekümne, aga hingelt püsib ta alles noorena, erkjana ja algatuswõimsana. Tema'p see oli, kes kutsus ellu alles paari aasta eest ajalehe-müüjate abiandmise ühingu Tartus ja tegutses jeniini energilist selles ühingu, teenides ise ajalehetede müügiiga oma igapäewast leiba.

Meis aastates rühmelda wõidu noortega — ei, isegi enam kui noored, noorte eestwõetajana, nende õhutamajana — wõib üksi see, kellel on wanakumata usku töölisklassi

liikumise, kelle südames leegitab juur tööliklassi ideaal — sotsialismi aade.

Seda aadet on R. Luik teeninud kaheksakümne viis aastat, ilma ühegi omakajuta, täis ohwimeelt ja julgust.

Tema arwamisel oli korraldatud Tartu töölisklassi ühingu ruumes aktus, millest wõtsid osa rea organisatsioonide esindajad.

Esimesena ütles juubilaarile termituusi fms M. Adamson, tuletades meele üffikuid ühendamise juubilaari elust. Wabatöölise ühingu poolt ütles juubilaarile sooje sõnu fms Karu, rõhutades eriti, et R. Luik oli ka üks wabatöölise ametiühingu asutajatest. Eesti Sotsialistliku Töölise Partei Keskkomitee nimel termitas juubilaari G. Soonas, kes ütles, et R. Luikil on palju neist woorustest, mis peawad olema töölisklassi liikumise tegelastel, kui ta töö peab kandma wilja. Rätsepätöölise ametiühingu nimel ütles termituusi fms Dorb, kes awaldas erilist headmeelt, et meie naistöölise keskelt on wõrjunud jeejuaguine aktiivne tegelane, nagu R. Luik. Wõpüks ütles termituusi veel ühikutöölise ametiühingu esindaja, algatades ühtlasi mõtet, et Tartu ametiühingud peaksid oma luupidamist awaldama juubilaarile ühise kingituse tegemiseks.

Pärast termituusi wiibiti sõbralikus omawahelises wastluses, kus juures juubilaari auks kandis keegi noor laulu-armastaja ühe laulu ette.

Ka „Töölise Hääl“ toimetusel on põhjust ühineda kõikide termitajatega ning omaltki poolt läkitada waimuwalguse otsusele lewitajale südamlikke õnnesoowe ta arwamaks.

Tartu Linnateemijate Ühing 10-aastane.

50% palgalistest organiseeritud.

25. aprillil 1920 a. peeti Tartu raekoja linnavalikoguga saalis linnateemijate ametiühingu asutamise koosolek. Kokku oli tulnud üle 300 linnateemija, nõnda et raekoja saal ei suutnud mahutada kõiki osavõtjaid ja ruumipuudusel pidid paljud tagasi minema.

Korraldava komitee esimees M. Lürner (praegu linna koolivalitjuse sekretär), teatab, et korraldava komitee on läbi viinud: 1) esialgu 30% ja hiljem 100% palgakõrgendust, 2) kättesaadud linnateemijate töö- ja tarbeainetega varustamine ning linnalt omahinnaga puude saamine, 3) väljanõutud ametnikkudele 6-tunniline tööpäev, 4) mitmeid katseid tehtud vabrikutöölisite seiskorra parandamiseks, 5) astutud samme linnateemijate kaitses kaebuse ja lahtilaskmise puhul, 6) olnud tegev ühingu ellukutsumise töödega ja töötatud välja põhikiri. Viimane võetakse vastu muutmatult.

Samal koosolekul astub ühingu liigezeks 114 isikut.

Ühingu asutajad hindavad tõsiselt kutseühingu vajadust ja üldkoosolek tunnustab soovitavaks Ametiühjuse Rehkõnukoguga ühinemise.

Esialgul juhüb ühingu tegevust juhatus ja 12 liikmeline nõukoogu. Hiljem muudetakse põhikiri, kaotades nõukoogu.

Koogu tegevuse ajal on ühingu tegevust juhtinud puhtkutsesalalised hmid, mis sihitud teenijate olukorra parandamiseks. Nii on efinetud linnavalitjusele täitmisit leidnud nõudmistega palga kõrgenduste ja jõulu lisatajude saamiseks, suvikuudel töö varemalt lõpetamiseks, kõikidele ametnikkudele ja töölisetele puhtuse andmiseks, odavamalt elektrivoolu saamiseks, teenistusmanufektaju maksmapanekuks, arstiabi täielikult linna kanda võtmiseks jne.

Linnateemijate omaabi korraldamiseks on asutatud laenufond, milleks linnavalitjuseft saadud profentideta laenu Kr. 2000. Saene antakse koduorra alusel juhatusel otsusel ühele teenijale kuni 60 fr. tähtajaga mitte üle 6 kuu. Laenusoovijate rohuse töttu on laenu tähtaega piiratud kolme kuuni. Laenu delt võetakse 4%. Laenu fondi on ühingu poolt täiendatud ja see on praegu Kr. 3100.

Ühing annab oma liigete motuse korral nende perefondadele toetust 100 fr. suuruses summas. Käesoleval aastal on selleks loodud erifond, milleks iga liige maksab ühefordjelt vähemalt ühe krooni. Peale tähendatud 100 fr. suuruse toetuse andmise sumnad lihtne perefondale mälestab ühing teda kuulutusega kohalikus ajalehes.

Ühing on energiliselt aidanud kaasa Eesti Omavalitjuse teenijate Liidu asutamisele ja võtnud oma liigete kaudu osa selle tegevuse arendamisest ja juhtimisest.

Hinnates tarvidust teenijaskonna hariduslise tasapinna tõstmisel, korraldas ühing käesoleval talvel eesti keele kursuse, mille tööd võib lageda kordalainuks. Sumvies tegevuses on ettenähtud ühised väljastoidud ja ühisjumeforterite üirimine. On toimetatud ühiseid sisseoste ja aidatud kaasa äridelt soodsamalt varustuse saamiseks.

Kuimneaastase tegevuse päeval sõna võttes ei või ainult leppida hosianna laulmisega, vaid peab kaheksusega tunnustama ka ühingu elus ektetõlnud kurba juhust raiskamise näol, mille lõpetamine nõudis palju viimase paari aasta tegevusenergiat ja mis kestis kuni käesoleva aasta alguni. Selle ühtvideerimisel tundus märgatavat tõusu liigete juurevoolus. Nii on peale seda ühingu liigete arv tõusnud kolmesajalt 350 peale. Et ära hoida edaspidiseid väärjamine, on asjutud ühingu koduorra koostamiseks.

Nende ridade kirjutajal oli paari kuu eest võimalus peatuda Wiinis. Võrreldes Tartu linnateemijate ühingu tegevust Wiinis nähtuga tekib tunne, et meie tegevus on alles algastmel. Olene alles otjimisajajärgus. On haaratud siit ja jält, katjutud harrastada ühte ja teist, kuid on puudunud põhjalikkus.

Tartu linnateemijad jaid küll hiljuti suure hädaga manufektaju, aga ei Tartus, ega ka teistes omavalitjuses pole pandud maksma teenistustmäärustiku ja mitte ainult Tartu vaid ka teiste omavalitjuse teenijate ühingutel puuduvad omad korterid. Wiinis on aga kauemat aega maksjav teenistusmanufektaju ja maksjav võrdlemisil radikaalne teenistuskorraldus, mida saab muuta ainult omavalitjuse personaal-

Komisjoni nõusolekul, mille koosseisus on Wiini linnarolikogu esitajad ainult üheliikmelises enamuses. Siiski küsimustes ei saa volikogu midagi ettekirjutada, vaid need tulevad lahendada omavahelisel kokkuleppel. Edasi oli Wiini linnateenijate ühing ka majanduslikult nii tugev, et tema paari aasta eest ostis ära Wiini jüdalinnas mõrdlemise juure viitefordse kivimaja raskustesse jätunud pangalt. Kuna Tartus kuulub ühinguusse umbes 50% teenijaskonnast ja liikmelisuse määr on ühtlane kõigile, siis Wiini linnateenijad on organiseeritud ametiühin-

guliseks ja 90% kogu teenijaskonnast kuulub ühinguusse. Meie meelne oma asjaajajale kuus 20 kr. palka, seal aga on täie tööduga ametis rida inimesi. Wiini linnateenijate ühing annab välja oma ajakirja „Der Städtische Angestellte“.

Tahan loota, et algav uus aastakümne toob Tartu linnateenijate ühingu tegemusse sügavust, sügavust, põhjalikust, et need kaasteenijad, kes jeni seisnud eemal, tulevad kaasa ja tõmbavad ühes ning aitavad luua ühingu senijest tugevamaks, elujõulisemaks.

B. Mäelo.

Raudteelaste protestkoosolek Mõisakülas.

Töölise meelepaha arstiabi olude halvendamise vastu.

Gesti Raudteetöölise Ühingu korraldas 13. aprillil j. a. raudteelaste sõlme-koosoleku, kuhu oli ilmunud üle 200 raudteelase. Põnevamaks küsimuseks oli wabariigi walituse kawatjus riigi töölise ja teenijate arstiabi andmise korraldust walituse kätte nõutada ja kogu arstiabi andmise kuludest kokkuhoidu saavutada tehaste ja depoo töölise haiguspäewade tajust 50% ja rohkem.

Arakulades G. Raudteetöölise Ühingu ja R. Resküüingu esindajate seletusi, mõeti vastu üksmeelsest järgmised protestresolutsioonid:

1) Mõisaküla sõlme raudteelased protesteerivad kõige waljumini kawatjuse vastu, anda wabariigi walitusele õigus korraldada arstiabi andmist oma äranägemise järele. Töölise organisatsioonid olgu walwel selle eest, et wabariigi walituse poolt riigikogule esitatud wolituste seaduse kawa vastu ei võetaks, sest et see seadus ei ole kooskõlas meie maksima õigusliku korraga, tegelikul elumitingel aga kutsub esile segadusi ja muudab kogu arstiabiandmise ainult filmakirjaks“.

Arstiabi antagu riigiteenijale ja töölisele kindlate seaduse normide alusel tasuta ja wabaarsti waliku põhimõttel.

2) Koosolek protesteerib raudteemalitusse kawatjuse puhul makssta edaspidi tehaste ja depoo töölisele haiguspäewade eest kestmise tasu asemel ainult põhipalk ja nõuab, et ka edaspidi maksstasse kestmise tasu.

Päewatöölisele jumepuhkust tuleb endiselt nõuda — neile, kes on aasta ja rohkem töötanud — vähemalt kahenädalane jumepuhkus ühes kestmise tasu saamisega. Päewatöölisele teenistuse wanadusetafu ühistel alustel riigiteenijatega.

Lõpuks analdati imestust ja küsiti kas on õige, et raudteelaste Resküüingu esimees Meientshuf Tallinna linna eelarwe komisjonis hääletas maha G. Tööliseühingute Resküüdu ja teiste ametiühingute toetuse.

R. Resküüingu esindajad pidid jaatama jeda tööasja. On ju selge, et neilt kutsuühingu tegelastelt, kes kuuluvad kodanlisesse erakondadesse ja eriti tööerakonda, võib oodata veel halwemat töölise organisatsioonide vastu.

Tallinna Metallitöölise Ametiühing 5-aastane.

Ränk teekond edu poole.

Tallinna Metallitöölise Ametiühing saab käesolewal aastal viis aastat wanaks. Viis aastat on ametiühingulises ajaloois küll lühike aeg, kuid kui heita pilku minevikku ja waadelda seniste ametiühingute arenemiskäiku, siis tuleb jeda aega meie oludes siiski kaunis pikaks pidada.

Gesti ametiühingulise liikumise loomuliku arenemise on taistanud kaks asjaolu: ühelt poolt wabrikandis walituswõimu kaasabil ja teiselt poolt kommunistid oma käsilastega.

Wabrikandis nõrgestatud ametiühingute mõju jellega, et nad töölise, kes julgesid ametiühingu-

tesse astuda igal sammul tagatiusajad ja neid tööt wallandastid, jundides teega teisi mitteliikmeid, hoiduma ametiühingutesse astumast. Wallitufewõtmud, kelle poole neil hetketel pöörduti nii saatkondade kui ka märgufirjade läbi, jäid kannatanute kaebuste wastu kurtideks, paljudel juhtudel isegi parastastid.

Ametiühingute, ka kõige minimaalsamad nõudmistes, mis olid sihitud tööliliste olukorra parandamiseks, juruti wabrikantide pealekäämimisel wallitufuse poolt arnutult maha, ilma et oleks kaalutud, kas see riiklikult seiskuhast ka küllaldaselt tarf samm oli.

Kommunistid, kes juba Gesti riigi loomisest peale tungisid ametiühingutesse ja katfusid seal mõjule pääseda, katutasid ära tööliliste raskest ma- jaanduslikku seisukorda ja wallitufuse reaktiioonilisi sammude, mis ette wõetud wabrikantide kaitseks.

Järjest suurema hooa tungiti kallale wabaametiühingulisi liikumisi poolkawatele tegelastele. Arukamaid ametiühingulasi, kes kommunistlikkude käsilaste malekätudest aru said, eemaldati otse lubamatal wiisil wale- ja laimu kaasabil ühingute tegewusest. Samal ajal aga, otse meeltdi ja ettekawatsetud plaani järele protowiteeriti wallitufuse wõime ametiühingute wastu, nagu näiteks 1920. ja 1922. a. palgawõitlused juba töendastid. Kui siiski need protowiteerimisel wõttes weel kõiki ametiühinguid, peale raubteelaste liidu ja posti- telegraafi- ja telefoni kutseühingu surmale ei wiinud, ajuti lawastama unsi ja juba mõjuwamaid plaane.

Ametiühingutes häwitati ja tallati jalge alla teegi seesmine wabaduse natuke, mis oli järele jäänud ja pandi maksma rusikadõigus teisti mõtlejate kohta, kuni lõpuks muudeti ametiühingud legaalfeteks kommunistliku partei wõitlusratukes- telks, nagu juba oli „Kommintern“ ette kirjutanud.

Nii wiidi kõik ametiühingud, kes toorord kuulsid „Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu“ ja „Meriikliku töölisühijuse“ alla, lõpulikule sulgemisele ja ühes sellega suurendati kodanluse keskel hõõguwat reaktiioonilisi waimu, häwitati töölispennidega kogutud ühingute warandus ja riisuti wiimnegi usalbus-natuke töölilistelt, mis weel oli ametiühingute wastu olemas.

Siin siis lõppes Gesti ametiühingute esimene wiite aasta tegutsemise ajajärk. Uue ajajärgu algamisega 1925. a. seitme kõikste raskest ees. Ametiühingute asutamise ja põhifirjade registreerimine oli raskestandatud. Reaktiiooniline laine oli tunginud isegi punase kalewiga kaetud kohtulaua taha. Hääraniis andis see tunda Tallinna- Haapsalu rahukogus.

Grupp metallitöölisi — Gilman, Raal, Sirro,

Lepenit, Normann, Pärdi, Mesele, Sauemägi, Seiten, Tallon ja teised ühes jm. Aleksander Tulp'iga astusid 25. aprillil 1925. a. kokku, ja igatülgse kaalumisega järele otustastid asutada „Metallitööliliste Ametiühijuse Liidu“. Moodustati toimkond, jeda wolitati põhifirja wälja töötama ja registreerima, paluti ka jm. Tulp'i põhifirja wäljatöötamisel ja registreerimisel kaasa aidata, mida jm. Tulp ka hääswolilikult täitis. Põhifirja kawa töötati wälja ja esitati registreerimisele.

Kuid see jäi teostamata põhjustel, et enne peawad olema loodud ühingud ja alles jelle järele liit. Töötati wälja Tallinna Metallitööliliste Ametiühijuse põhifiri, kuid ka selles leiti wigu ja see jäeti registreerimata. Töötati unesti põhifiri ümber ja esitati juba parandatus kujul registreerimisele.

5. septembril 1925. a. Tallinna-Haapsalu rahukogu reg. osakonna istungil otustati ka seeford oska. juhata. hra Karl Hellati eesistumisel „Tallinna Metallitööliliste Ametiühijuse“ registreerimis- palwe tagasi „lükata“ ja peab tähendama, et wäga omapärastel, otstid põhjustel, mis praegu otse naeruwäärjed. Et jäänudustada jeda inimliku jonnid dokumenti, olgu toodud mõned wälj- wõttes sellest otjuse motiwi kirjast:

1. Põhifiri näeb ette klassiteadwuse kasutamist (§ 1 p. 2) ja majanduslikult wõitlust (§ 2 p. 4), kuna äratähendatud ei ole, milles see klassiteadwus seisab ja kuidas ja mis abinõudega wõideldakse, mispärast otustada ei saa, kas mainitud tegewus maksab maksimate seaduste nõuetele;

2. Põhifiri näeb ette ettemõtjate ja ajutus- tega lepingutesse astumist tööliliste palgaolude suhtes (§ 2 p. 4), mis tähendab töölisi hooletande alla seadmist, kuna aga hooletande alla seadmine allub kohtule (H. Kp. I. § 1913 ja teised);

3. Põhif. (§ 2 p. 10) seiwawad tähed jne., mis ei wõimalda otustamist, kas nende all mõeldud korraldused wastawad maksimatele seadustele;

4. Selgufeta on põhifirja (§ 3) määrus: ametiühijus seisab Amsterdami Rahwuswahelise Ametiühijuse Liidu seiskuhast, jekt et Gesti maksawad tema enese ajutuste poolt antud seadused (põhif. § 4); jama selgufeta on seiskuhelil wahelkohus (§ 6), jekt et riisugust kohtu Gesti makswad seadused ei tunnne;

Et asutajaille näis seefordne rahukogu otjus sihtlikuna, siis kaewati jelle otjuse peale Riigikohtusse. Riigikohtu administratiivosakond Tartus muutis ära Tallinna-Haapsalu Rahukogu otjuse ja — kohtustas lõpuks registreerima metallitööliliste ametiühingut.

Põhifirja registreerimise järele ajuti liikmete wastuwõtmisele ja mõne aja pärast kutsuti kokku esimene liikmete peakoolek. Juba esimesel peakoolekul selgus, et wastuwõetud liikmete hulgas on ka neid, kes wabaametiühingulise liikumise wastu on woenulitud.

Nõuti juba algusest peale, et põhikirjast kus-
tutataks § mis ettenäeb, et ametiühing seisab
Amsterdami Rahvusvahelise Ametiühisuse Liidu
seisukohal. Suurte jõupingutustega läks asuta-
jatel liigetel korda selgeks teha, et see § on müü-
dapääsemataks tarvilik nende kahtlaste elemen-
tide vastu, kes ametiühingut lõhkuda tahavad.
Et see § sisse jäi, siis hoidusid edaspidi kommu-
nistlikud elemendid ametiühingusse astumast ja
ajusid vabrikutes ja ka mujal ühingu vastu töö-
tama, wõttes appi jällegi eelmiste aastate ees-
kujul wale ja laimu. Need kommunistidest aga,
kes ühingus juba olid ja sinna edasi jäid, kat-
sivad ühingut seesmiselt lammutada. Ühimesse
ühingu juhatusse waliti: Kaal, Lepenit, Gilman,
Tulper, Quil, Sprent ja Alder. Neli wimast

ühing asutamistest peale asus, oli äärmiselt eba-
soodne, kuid ka see lahendus sellega, et 27. juulil
1927. a. otsustati ülekolida W. Pärnu mnt. nr. 31.
C. T. Keskliidu ruumidesse. Ka jaadi aasta lõpu
poole juletud ametiühingu warandused kätte.
Siit peale arenes võimalus suurema eduga tööle
ajuda. Töötati välja ühingu asjaajamise ja
usaldusmeeeste kodukord, ka asutati matmise toe-
tamise kasja, wõeti elawalt osa „Keskliidu“ ja
„Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu“ asutami-
sest ja põhikirjade wäljatöötamisest. Ühingu wä-
stu kaswas usaldus tööliste keskel filmnähtawalt.
Liikmete arw tõusis järjekindlalt, ka suurenesid
ühingu oma kapitalid. Et ühing liikmetele saaks
peale moraalse toetuse ka rahalist toetust wõimal-
dada, pandi peardõhku ühingu sissetulekute tõstmis-

Seinamaal Rahvusvahelise tööbüroo hoone eesruumis, soomlaselt Pekka Halonen'ilt.

kuulusid wastasrinda ja töötasid ametiühingu
arenemise vastu sellega, et katsumisid ühingut põ-
hikirja wastastele tegudele wiia. Kui see neil
ebadõnnestus, siis läbdi ühingu peale käega ja ju-
hatuse liige Tulper, wõttes ühingult v.-ü. „Töö-
liste maja“ peatöösoleku kokkukutsumiseks laenu
20 krooni, tarwitas selle oma isiklikuks otstarbeks
ära ja astudes ühingust välja, ei ole kuni täna-
päewani, hoolimata mitmekordsetest meeletule-
tustest, waewaks wõtnud seda raha ühingule taga-
gasi maksta.

Raskuste ja takistuste kuste arenes ühing
omajõudu edasi, klassiteadlikud töölised ei lastnud
end „õnnelüütidest“ heidutada, waid toetasid seda
intensiivsemalt ühingut. Ühimese aasta sissetu-
lekutest tasuti asutamisel tekkinud wõlad ja pan-
di isegi Cesti Rahwapanka wäiksem summa hoiu-
le. Criliski raskusi sünnitas ühingul ruumide küsi-
mus, sest linna hoolekande ojakonna eeskoda, kus

sele. Selleks tõsteti liikmemaks ½% pealt 1%
peale ja sisseastumise maks 25 senti pealt 50
senti peale. Müüd, sissetulekute suurenemisega
on võimalikuks saanud asutada liigete toetuse
kasjasiid — streigi, töötaleku ja matmise puhku-
deks, millede katteks liikmetelt lisamaks ei nõuta.
Peale selle on otsustatud asutada liikmete töö-
muretsemise wahetalitus ja lüua töökohale
sõitmiseks reisirakassa. Et need ettewõtted nõua-
wad muudugi ainult kulusiid ja kulusiid, siis sel-
leks mõeldakse lisatulusiid hankida korraldatawatest
pidudest ja liikmete arwu suurendamisega — liik-
memaksjudest.

Prægu on ühingul lahtist kapitali pankades
hoiul ligi 100.000 senti ja ametiühingute tarwi-
tajate ühiseses hoiul ja v.-ü. „Tööliste Maja“
osatahtedes ligi 250.000 senti. Ühingu üldine wa-
randus ulatab ligikaudu 400.000 sendini.

Nagu juba eelpool öeldud, katsumad „tume-

dad jõud" ühingu arenemisele igati raskusi ja takistusi tekitada, veel praegugi tehakse kihutus- tööd wabrikutes ja töökodades tööliste keskel, hoiatades neid ametiühingusse liigeteks astumast. Ka osalt on wõib olla mõjunud liikmemaksu tõstmine liikmete arvu languse peale, mille tõttu ühingul praegu 150 liiget. Kuid juhatus ei arwates kannab wiimane nähtus ajutist iseloomu. Ja sellepärast julgub juhatus loota, et ühingu liikmed juhatusel auwastele püüetele igati katjuwad kaasa aidata ja töökodades tööliste keskel selgitustööd tehes, tagasi wõidatavad väljalangenud

liikmeid aga ka uusi jeltimehi liigeteks juure toowad.

Lõpuks olgu tähendatud, et senise ühingu arenemisega wõiwad liikmed täiesti rahul olla, sest kui nii edasi sammume, siis jõuame peagi teiste maade tööliste ametiühingute tasapinnani. Selleks soowin Tallinna Metallitööliste Ametiühingule ja liikmetele edaspidises tegevuses veel rohkem energiat ja raugemata tahet wõitluses töölistel majandusliku olukorra parandamiseks.

Meie hüüdsõna olgu: „Kõik ühe eest ja üks kõigi eest“!

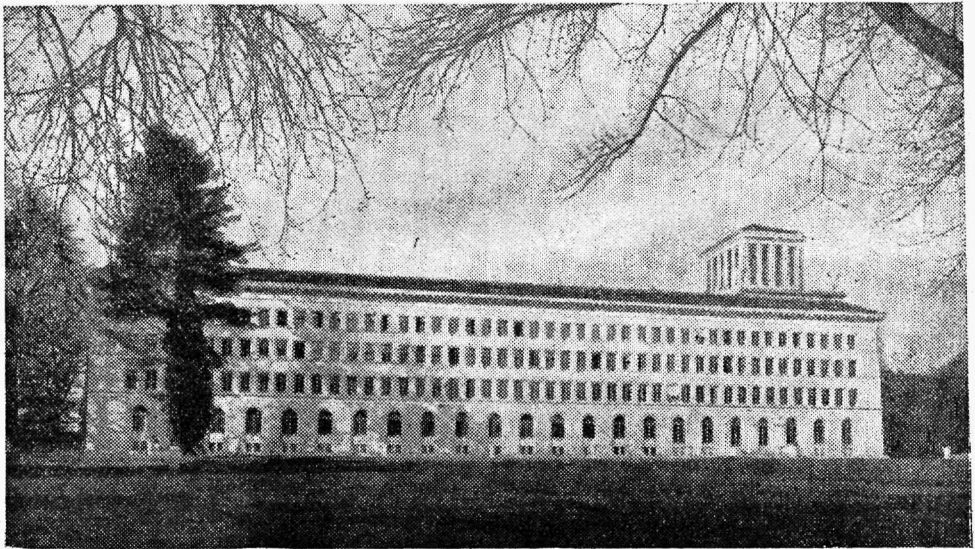
B. Gilman.

Rahwuswahelise töötoimkonna 10-aast. tegewuse hinnang.

Siinajõja lõpul ellukirjutatud Rahwuswaheline Töötoimkond on kümme aastat tegutsenud. Kuna see oli esimene rahwuswaheline katse ühtlustada ja arendada riikidewahelises wlatuses jotsiaalpeadusandlust, siis loomulikult pakub teatavat huwi selle töö esimese aastakümne kokkuvõtte, milline töötoim-

kond kirjutas töötoimkonna algatustest, otjustatud ja riikide poolt ratifitseeritud konwentsioonidest ja sellest, milline tähtsus on olnud töötoimkonnal jotsiaalpoliitiliste küsimuste arendamisel.

Teisena wõtab sõna nõukogu abiesimees Olivetti, kirjeldades huvitawalt rahwuswahelise

Rahwuswahelise tööbüroo hoone Genfis (Lõunawaade).

konna poolt juubeli puhul avaldatud. Suures formaadis, heal paberil, paljude illustratsioonidega warustatud köide on ka Gestimaa Tööliühingute Reflektidule jaadetud.

Selles töös leiame kõigepealt ülemaate Töötoimkonna organisatsioonist ühes wastawate diagrammidega. Sellele järgneb Töötoimkonna nõukogu esimehe Fontaine juure

rentsi töökäigu jeda osa, kus walminees Rahwuswahelise Töötoimkonna mõte ja organisatsioon, kuna teine abiesimees Boulton kirjeldab neid raskuseid, mis on seisnud ees Töötoimkonna tegevusel.

Töötoimkonna direktor Albert Thomas ise täiendab Fontaine'i andmeid, wõttes need ühikwastawusele hindamisele ja piilibes ennu-

tada Töötöimkonnale suuremat edu järg-
nema 10-aasta jooksul. Lõpuks puudutab
abidirektor Butler Töötöimkonna sisetist töö-
korraldust ja tähtsuste ettevalmistamise
käitu.

Raamatut lõpus on toodud diagrammides
ülevaldade kogu Töötöimkonna sisetist tege-
vusest ning töötulemustest.

Raamat on kirjutatud kirjakeeles ja üsna
elavalt ning populaarselt. Seda võib jul-
gesti soovitada igale kirjakeele oskajale, kes
on huvitatud sotsiaalpoliitilistest küsimustest.
Raamatut võib tellida Gesticmaa Töölis-
ühingute Keskkliidu juhatusest, kellele see saa-
detud müügile. Ta hind on 2 fr. 50 j.

E. L. Keskkliidu nõukogu poolt vastuvõetud resolutsioon „Töölise Hääl“ väljaandmise ja lewitamise kohta.

Vanemate ametiühingulise liikumise ga
maade kogemused on näidanud, et ühes
paremaks abinõuks tööliskultade juurde-
tõmbamiseks ametiühingutesse, juuonolise
selgitustöö kõrval, on kihutusöö eriaja-
kirja kaudu. Vastavalt sellele, on mujal
pea kõigil kutselitudel ja ametiühingulis-
tel keskooganidel oma ajakirjad ja ajale-
hed käsutada.

Gesticmaa Töölisühingute Keskkliit on
suutnud möödnud kaks aastat välja anda
häälekandjat „Töölise Hääl“ ainult

Koostis ametiühingute otsekoheisel toetusel.

Ajakirja lewit möödnud aastatel ei
olnud kuigi rahuldav, vaatamata E. L.
Keskkliidu katsetele ajakirja tellijate arvut
suurendada ja üksikmüüki ametiühingute
kaudu korraldada.

Käesoleval aastal on seisukoord weidi
paranenud, kuid ei ole kaugeltki rahuldav.
Ajakirja lewit on võrreldes E. L. Keskk-
liitu kuuluvate ametiühingute liikmete ar-
vuga siiski veel väike. Sellepärast tuleb

kõik abinõud tarvitusele võtta, et ajakirja
lewitut tõsta.

„Keskoodusst välja minnes, E. L. Keskk-
liidu nõukogu peab tarvitusele „Töölise
Hääl“ väljaandmise jätkamise. Kõik
ametiühingud, kelle rahaline seisukoord seda
lubab, peaksid tellima oma liiketele „Töö-
lise Hääl“. Ühtlasi peavad ühingud
Finni pidama II E. L. Keskkliidu kongressi
otjusest, millega kõiki ühingu juhatusi ko-
hustatakse tegema kaastööd ajakirjale.

„Töölise Hääl“ tööliskultadesse mi-
mifeks tuleb korraldada eriline propagaanda
tuu, millise aja jooksul kõigis ühinguis
tuleb korraldada propagaanda koosolekuid
„Töölise Hääl“ lewitamiseks. Ühtlasi tu-
leb korraldada tellimiste vastuvõtmist
majast majasse. Kriti on tarvis seda neis
ühinguis intesiuusest läbi viia, kes ei telli
ajakirja kõigile oma liikmeile.

Ühingutel tuleb teatada teatud korral-
dustest E. L. Keskkliidule, kes koostöödes
kõikide ühingute kohta avaldab „Töölise
Hääl“, aramärkides kui suurel määral
ühingud on täitnud käesolevat otjust.

Toiduained merde!

Kapitalistliku spekulatsiooni võtted.

Mõne aja eest vilkatas välismaa ko-
danlistes lehtedes teade: Brasiilias on ol-
nud nii rikkalik kohvilõik, et üleprodukt-
siooni tõttu langewad kohwihinnad pöörase
kiirusega seewõrd, et kohwikaswatajad töö-
tawad suurte kahjudega. Hindade ülestu-
wimifeks on teinud kohwi wahetallituse
instituut korralduse, mille järele kohwiis-
tanduse omanikkudel on õigus wahetada
oma lõikuse halwad jõrdid eelmifest lõiku-
sest üle jäänud heade jõrdide vastu ümber.
Selmitse lõikuse ülejäädgid ja tänawuse lõi-

tuse halwad jõrdid — kogu summas
200.000.000 kotti ei hoita alles ladudes,
waid heidetakse merde. Nii häwitatakse
kohwi hiigla taqawarad, et tõsta hindasid
eelmise kõrguseni.

Maagu Brasiilias walitseb kohwi ülekiil-
lus, nõnda on Kanadaas, mida peetakse
„maailma nisuidaks“, juba kauemat aega
määratu juured nisu ülejäädgid. Mõne
aasta eest oli juba kuulda, et seal tarvita-
takse masinate ja medurite kütteks kiviõie
asemel kuuma nisu. Siljem haabati koondama

niju ülejääke juurtesse aitadesse, et kunstlikult tekitada niiju puudujääke maailmaturul ja sel moel tõsta hindasid. Aga see kawa kuffus läbi, sest niiju pakkumine kasvab ka teistes maades. Müüd wajeldakse Kanaadas ettepaneku ümber, kas mitte niiju ülejääke merde heita ja sel teel muuta nõudmist pakkumisest suuremaks, mis loomulikult tõstaks ka hindasid.

Seejuuresed mõtted pole' kaugelkki ühifikud

ja juhuslikud. Need on spekulantide armhõmad abindud oma taskute täitmiseks. Ennem lajewad nad määratu hulgad toiduaineid ära häwitada, kui et neid anda odawate hindadega tarwitajatele. Kõrge hind on neile kõik. Rahwas aga nälgigu, kannatagu alatoituise all, sest et ta ei jaffa kunstlikult kõrgele krumitud hinda maksta esimeiejärgu tarbeainete eest. Niisuguseid õiji kasvatab kapitalism!

Teateid ametiühingutest.

Sadamatehaste tööliste oluforrast.

Sadamatehaste juhatusse poolt on waba-riigi walitajatele esitatud finnitamiseks tehaste uus põhikirj. Selles põhikirjas on ette nähtud üksainus riigiteenija — direktor; kõik teised teenijad ja töölised ei saa siis enam neid õigusi, mis on riigitöölistel, küll aga peaksid nad kandma kõik kohustusjed ühtewiisi teiste riigiteenijatega.

Kui see põhikirj, mis esitatudki juba walitajate poolt riigikogule, peaks vastu wõtama, — siis kaotawad Sadamatehaste töölised õige palju.

Praguele korra juures haawad töölised haiguse puhul esimesel kuul koostust täie kuuteenistuste juures, alates esimesest haiguspäemast; — uues põhikirjas pole aga selle kohta midagi öeldud, millest tuleb järeldada, et nende arstiabi tahetakse korraldada nii nagu see on eraettevõtetes. See tähendab — töölised peawad maksma omast teenistusest arstiabi saamiseks vähemalt 2% haigekassja maksu ja peale selle saaksid nad tulewikus haiguse puhul toetust jellel määralt, nagu haigekassja wõimaldab. — Meie aga teame, et riikline haiguskindlustus on igatahes parem, kui haigekassjade läbi.

Samasugune lugu on pensioniga ja wanusetasuga, mis peaks olema kindlustatud neile kui riigitöölistele. Seda aga uus põhikirj ette ei näe.

Sadamatehaste töölised peawad ise oma

õiguste eest walwel olema; ei saa keegi nendele õigusi nõuda, kui nad ise jeda ei tee.

Astugu kõik sadamatehaste töölised metallitöölise ametiühingu liikmeks ja algatagu oma õiguste kaitsje ühijelt. Minult sel teel juudetakse pääjeda oluforra halvenemisest.

A. S.

1. mai Tartus.

1. mai pühiksemine kujubes käesolewal aastal Tartus järgmiseks. Hommikupoole korraldab Tartu Töölisiühingute Keskkliit rongikäigu. Rongikäiguks kogumine algab kell 10 hommikul Töölisiühingute Maja ette, Tähe t. 13. Sealst algab liikumine kell 11 hommikul, läbistades Jüdalinna tänawaid, Tähtwete parki, kus peatus ja lõned. Kõnelewad A. Kei, Arthur Part, Mihkel Sunapu, August Vinnomägi, Karl Ofril, August Sell, A. Piibe, A. Piir, R. Peterson ja A. Stein. Sealst tagasi Töölisiühingute Maja ette, kus laialt minnakse. Rongikäiguist wõtawad osa Tartu Töölisiühingute Keskkliit, ÜSAP Tartu ühing, Tartu Triikitöölise ühing, Tartu Rätsepätöölise ühing, Tartu Nahatöölise ühing, Tartu Metallitöölise ühing, Tartu Puutöölise ühing, Tartu Maalritöölise ühing, Tartu Wabatöölise ühing, Tartu toidu- ja maibteenete töölise ametiühing ja Tartu Mjalehe ja ojakirja müüjate ühing, ning weel mõned teised.

Ohtul on Tartu Tööliseaatri etendus Saksa teaatrisaalis, Ma tän. Kantakse ette

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?

Ainult ametiühingu kaudu wõid oma elujärge parandada!

Valentin Katajemi lõbumäng Nõukogude Wene tänapäevast „Revolutsioon sellest ei kannata“ (Kingi kvadrateer). Päätetähed etenduspäeval eelmüügil kella 5 alates teatri kašjas.

Tartu Töölisühingute Refliidu nõukogu koosolek 24. aprillil.

Tähendatud koosolekul meels kehtliidu liikmeks võeti vastu Tartu Majateenijate ühifus, kes senini „vanade armete õendamise“ tõttu väljaspool kehtliidu oli. Majateenijate ühingu esindajaina võeti vastu M. Piir, M. Meister ja M. Sabrits. Tartu Naistööliste ühingu esindajaina M. Kivil ja L. Bruuli, Tartu Ujalehe ja ajakirja müüjate ühingu esindaja R. Luik.

Pinnitati 1. mai rongikäigu kava, loojungid jne.

Suhatusse waliti täiendavalt M. Piir 14 häälega (Majateenijate ühifus), revisioonikomisjoni G. Lodi (Töölisühing).

Saamuti õhustati 1930. a. tellida kõigile kehtliidu nõukogu liikmetele „Töölise Hääl“. Koosolek, mis jageli kaunis elavaks huppus minema, wältas 3 tundi.

Rahwuswahelise Riietustöölise Kutsefektariaadi kongress.

peetakse 15.—17. juunini 1930 a. Leipzigi. Päewaforras on 15 punkti, millest tähtsamad peale aruannete ja eelarwe olefid: „Balga ja töötõingimused karusnaha tööstuses.“ Kutseühingud karusnabatööstuses.“ „Walmisriiete fikse- ja wäljawedu.“

Leipzigi kongress õjutub ühtlasi kutsefektariaadi juubeli kongressiks, sest tänapu juwel saab täis 10 aastat sellest, kui Riietustöölise kutsefektariaat algas pärast sõda uuesti oma tööd.

Kuiqi tegetuise uuesti algamine oli raske ja fektariaadi esimesele kongressile Pariisi 1920 a. tulid ainult üfikute maade esindajad, on ometi wiimase 10 aasta jooksul kasvunud kutsefektariaat tugewamaiks, kui ta oli enne sõda.

Suubeli kongressile „Billetäänis“ pühendatud artiklis rõhutatakse seda, et kutsefektariaat ka seesmijelt on märkja terwenenud. Tegetuise alaul tunqifid kommunistid Ameerikas, Inqlismaal ja mõnel muul maal riietustöölise ametiühingutesse, püüdes neid ülewõtta“, kuid taqa-

järjeksi oli see, et need ametiühingud purunesid ja jõudsid kuristiku äärele. Selle järelle algas aga uus tõus, kommunistid kadusid ja praegu on nende maade riietustöölise ametiühingud jälle endiselt tugewad.

„Mii rõõmustaw kui see ka pole — lijab „Billetäänis“ autor juure — et riietustöölise liidus on kadunud kommunistide mõju, peab ometi wiimaste aastate kogemustest wõtma õpetust ja kogu jõuga juba alaufest peale mahafuruma igasuguse katse tuua uuesti lõhesid meie ametiühingutesse.“

Rahwuswahelise Riietustöölise Kutsefektariaadi toetus Tartu Rätsepatöölise Ametiühingule.

Teatawasti astus Tartu Rätsepatöölise Ametiühing Riietustöölise Rahwuswahelise Kutsefektariaadi liikmeks. Naagu meie nüüd kuuleme, olewat Kutsefektariaadi kaudu jaadetud Tartu Rätsepat. Ametiühingule 25 dollarit toetust rätsepatöölise organifeerimistöõ korraldamifeks.

Ühtlasi awaldab Hollandi Kutsefektariaadi „Billetini“ aprilli kuu number pikema kirjutiise Tartu rätsepatöölise olu korrast ja ametiühingu arenemifelt.

Jääb waid soowida, et meie ametiühingud üldse jaadafid enam informafiooni rahwuswahelisele ametiühinguliistele lehtedele oma tegetuifelt; keefugufed kirjutiifed, millele kealpool heameefega antakse ruumi, aitawad elustada ja arendada meie ametiühingute rahwuswahelisi suhteid, millel määratu suur tähtsus nii meie enese liikumise, kui ka rahwuswahelise ametiühingulise liikumise suhtes.

Juufsurite rahwuswaheline kongress.

Rahwuswahelise juufsurite abilise (juufse-õitfajate) fektariaadi 6. kongress on koftu kutsutud Kopenhaagenisse 15. juuliks. Efi-alfgelt on päewaforras jootraha küsimus ja juufsurite abilise wäljamaafõidud oma kutse ja keelte täiendamifeks. Unioiril on ka korda läinud lähemasse kontakti astuda oma Ameerika wennaorganifafiooniga, millesse koondunud 52.000 liiget. Ameerika juufsurite organifafiooni juhatus on õjustanud küalifjena jaata Kopenhaageni kongressile oma liidu esimehe S. C. Chamesfi.

Igäüks kes tahab lugeda tõsist ja
väärtuslise sisugä ajalehte,
tellib endale päevalehe

„Rahva Sõna“

„Rahva Sõna“ on moodsamini toime-
tatud ajaleht, sisult alati huvitav ja
värske.

Kirjeldused ja juhtkirjad kõige laiema rahva-
kihi huvidekohased.

Pilte üle maailma igalt poolt.

Romaane parematelt kirjanikkudelt, põnevaid ja
huviküllaseid.

Kirjasaatjad välismail kõigis suuremates linna-
des ja kodumaal igalpool üle maa.

Tellimise hind odavam kui ühelgi teisel päevalehel:

1 kuu postiga	1 krooni	25 senti
2 „ „	2 „	50 „
3 „ „	3 „	50 „
6 „ „	6 „	75 „
12 „ „	13 „	— „

„Rahva Sõna“ II väljaanne

ilmub päevaleht „RAHVA SÕNA“ kõrval 2 korda
nädalas, igal kesknädalal ja laupäeval, missugune
tellides eriti odawahinnaline:

1 kuu postiga	40 senti.
2 „ „	80 „
3 „ „	1 kroon 20 senti.
6 „ „	2 „ 25 „
12 „ „	4 „ 50 „

Tellimisi võtavad vastu kõik posti-
asutused ja oma tellim. vastuvõtjad

Töölised omandage töölikirjandust!

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu kirjastusel on ilmunud raamatud:

- E. Joonas, **Ametiühinguline liikumine meil ja välismaal**
hind 10 senti.
- E. Joonas, **Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid** — hind 50 senti.
- J. Klesment, **Tööliste palgaolude korraldamine seadusandlisel teel.**
„Tööliste Hääl“ 1928 aastakäik — hind 75 senti.
„Tööliste Hääl“ 1929 aastakäik — hind 75 senti.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidul ladus olemas järgmised Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kirjastusel ilmunud raamatud:

- C. Mertens, **Die Gewerkschaftsbewegung in Belgien.**
Walter M. Citrine, **Die Gewerkschaftsbewegung Grossbritanniens.**
- Joh. Sassenbach, **Fünfundzwanzig Jahre Internationale Gewerkschaftsbewegung.**
- Sigrid Hanson, **Die Gewerkschaftsbewegung in Schweden**
Richard Seidel, **Die Gewerkschaftsbewegung in Deutschland.**
- Fünftes Jahrbuch des Internationalen Gewerkschaftsbundes 1927.**
- Tätigkeitsbericht des Internationalen Gewerkschaftsbundes über die Jahre 1924, 1925 und 1926.**
- Protokoll des IV. Ordentlichen Kongresses des Internationalen Gewerkschaftsbundes.**
- Internationale Gewerkschaftliche Arbeiterinnenkonferents.**
- „**Nie wieder Krieg**“! (Ei iial enam sõda!) — hind 1 kroon.
Mõned eks. veel laos olemas.

Raamatuid võib tellida aadressil: Tallinn, V. Pärnu m. 31—4.